

Posudek bakalářské práce (z pohledu oponenta)

téma: **Gamblerství – sázka na štěstí? Motivace a vznik závislosti**

autor: **Adéla Ratajská**

vedoucí: **PhDr. Zbyněk Andrš, Ph.D.**

Bakalářská práce Adély Ratajské je postavena na vlastním terénním výzkumu, jež autorka realizovala ve dvou městech: Broumově a Pardubicích (volbu těchto měst zdůvodňuje otevřeně – terénním výzkumem ze školy a také že se zná se zaměstnanci herny, mohla počítat s rozhovory s nimi). Součástí práce jsou ukázky přepisu rozhovorů (příloha II-IV), jedna tabulka a 11 obrázků.

Na začátku práce studentka stanovuje jasný cíl, formuluje výzkumné otázky a v celé své práci postupně směřuje k jasným a relevantně podloženým závěrům. Na konci práce má čtenář dojem, že bylo cíle dosaženo a že společně se studentkou prošel mnohá zákoutí Broumova a Pardubic, setkal se s gamblery i s těmi, kteří se dokázali své závislosti zbavit, se znalci prostředí a s jednotlivými příběhy. Práce je čtivým cestopisem v prostředí ne zcela bezpečném, studentka přesvědčuje svým zájmem o druhé a schopností se do prostředí infiltrovat a porozumět mu. Současně je nutno vyzdvihnout, jak čtivým a zároveň dostatečně odborným stylem autorka o svém výzkumu pojednává.

Zajímavé je vlastní hodnocení výzkumu samotnou studentkou, když píše: „ani v jedné lokalitě nebyl s terénním výzkumem problém“ (s. 17), což je v přímém kontrastu se zmínkou, že z herny u nádraží v Pardubicích gambleři studentku vykazovali a sprostě jí nadávali - patrně toto jednání dokáže nevnímat jako problém, ale jako cennou zkušenost (viz s. 15).

Nemalý díl na vysoké úrovni práce má též množství přečtené literatury. Hned na začátku, kde autorka představuje své terény, dokládá závažnost této problematiky aktuálními daty (počty automatů a např. skutečností, že město Pardubice získá ročně z provozování automatů 70 milionů korun – s. 14 -16). Je pravda, že se ne všechny údaje uvedené z četby vhodně propojují s daty z terénního výzkumu. Např. autorka uvádí tvrzení vyčtené z literatury, že obsluha heren často přispívá k tomu, že si hráči opatřují finanční prostředky nelegálním způsobem (neb přijímá v zástavu za peníze i kradené předměty) - viz s. 20. Je ovšem překvapivé, že si tuto zásadní informaci neověřuje v terénu (nebo že se o situaci ve svém terénu aspoň nezmíní – např. že se s tímto jevem během terénního výzkumu nesetkala), zvláště když se zaměstnanci herny dělá rozhovory a přímo v hernách realizuje pozorování.

Vedle ukotvení v relevantní literatuře je práce protkána zajímavými a trefnými citáty. Je však jeden z citátů, u něž z kontextu není zřejmé, proč je zde uveden a jak jej autorka chápe. Konkrétně se jedná o výrok „Čím výš se člověk dostane, tím snadněji něčemu propadne.“ (Kosorin 2015) – **bylo by vhodné, kdyby uvedený citát a jeho smysl (co jím chtěla říci) vysvětlila u obhajoby.**

Ke způsobu psaní si dovoluji jen na okraj drobnou poznámku technického rázu: značení informantů je přehledné, dohledatelné, ale ne dost zřejmé (mohlo by být nápomocnější). Autorka své informanty značí R1-R15 a představuje je v tabulce na s. 22. V textu se pak odvolává většinou jen na zkratku a ze samotné zkratky pak čtenář neví, jde-li o gamblera muže / ženu, nebo zda jde o zaměstnance herny. Při tom stálé dohledávání tabulky na s. 22 brání plynulosti četby. Vedle toho se ani z informací na s. 22 nedozvídáme, z které lokality je který informant, kde a kdy se s ním setkala, tedy pak ani není jasné, proč jsou herny a lokality rozděleny do dvou kapitol (Broumov a Pardubice), zda to, že studentka báda ve dvou lokalitách, mělo pro zodpovězení výzkumných otázek nějaký dopad. Se značením informantů souvisí i další nejasnosti. Na s. 29-30 se seznamujeme s příběhem gamblera Pepy, autorka se odkazuje se na informanta R4, t.j.

“gambler Pepa”, ale na konci jeho příběhu je věta: "Po propuštění z vězení se ukrývá neznámo kde, nevidá ani své rodiče." (s. 30) Z věty mi vyplývá, že ani studentka patrně nebyla s gamblerem Pepou v kontaktu, nepíše totiž, zda je stále gamblerem. Takovéto nejasnosti práci zbytečně zatěžují, výzkum je zatížen otázkou (působí jako zamlčení důležitých faktorů – mohlo to být např. tak, že R4 je případ, ale informantem byla druhá, nejmenovaná osoba?). Podobně nejasný dojem získáme i na s. 40, kde čteme “Při svém terénním výzkumu jsem se setkala s bývalým hráčem Pavlem (R 15).“ Zde si nutně položíme otázku: kde se s Pavlem setkala? Jde o bývalého hráče a terénní výzkum při tom probíhal v hernách, jde tedy o zaměstnance herny? Nebo se vyhýbá hernám a automatům, jak by měl, aby se pokušení zahrát si znovu nepropadl. A tudíž terénní výzkum probíhal i mimo herny?

Skvělá je kapitola 2.4 *Gender – hrají více muži či ženy?* Ta byla pro mne naprosto skvělým překvapením (práce je o tuto kapitolu rozšířena oproti původnímu záměru i oproti předchozí verzi). Musíme ocenit, že studentka více načetla, a to naprosto zásadní a relevantní literaturu, navíc skvěle odkazuje a s literaturou pracuje přímo příkladně, práce je napsána kompaktně a lze směle říci, že jde nejen o příkladnou, ale i přínosnou bakalářskou práci, na kterou by bylo vhodné, aby navázala i v práci magisterské (popř. na ni mohou navázat další studenti svými pracemi). Je výborné, že autorka svá zjištění konfrontuje i s postavením jedince v postmoderní době, se změnami ve společnosti, upozorňuje na rozdílný vývoj mužské a ženské role a jak s těmito jevy může souviset rozvoj závislostí na automatech, který je rozdílný u mužů a u žen.

V práci se sice najdou i slabší místa (na s. 43 se opakuje sousloví “nemůže pochopit” 2x, na s. 39 se dopouští souzení gamblerů ve své větě: “Většina hráčů je ... sobeckých”, objevují se i občasné překlepy a chybná interpunkce), ty jsou ovšem vzhledem k celkovému vyznění práce zcela marginální a nemohou mít dopad na mé hodnocení.

Závěr: Předloženou BP doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm **výborně**, popř. **výborně minus**, v závislosti na průběhu obhajoby.

Mgr. Lada Viková

V Pardubicích dne 10. 8. 2017